

SamenKerk

**"WAT JE DEED VOOR DE MINSTEN
DER MIJNEN, DEED JE VOOR MIJ"**

Missiereis Egypte

pagina 4

**ONZE JONGEREN
in Malawi**

pagina 10

zomerverhalen

Inhoud:

Wat je deed voor de minsten...	
Missiereis naar Egypte	4
Franciscus en de wolf	6
Powerpointcatechese en vossenjacht	8
Onze jongeren in Malawi	10
Woord van de bisschop	12
Paulus, Titus en Kreta	14
Van Onderop	16
Bevrijd ons!	18
Geboekt	20
'n Beetje Crypto	22
Vermeldenswaard	23
Leven op death row	24
De Griekse erfenis	25
Jongerenpagina's	26
Vermeldenswaard	28
Personalía	31
Onbekende geschiedenis	32

Bij de voorplaat:

De Blauwe Zusters uit Heiloo zijn met 22 jongeren op missiereis naar Egypte geweest. Op pagina 4-5 kunt u er meer over lezen.

Foto: Gideon van Meeteren.

Samen Kerk is het informatieblad binnen het Bisdom Haarlem - Amsterdam en verschijnt tienmaal per jaar nummer 7 jaargang nr. 35

Verantwoordelijke redactie:

Margot de Zeeuw, hoofdredacteur
Eugène Brussee

Redactieadres:

Samen Kerk
Postbus 1053,
2001 BB Haarlem
Telefoon: (023) 511 26 60
Faxnummer: (023) 511 26 59

Missiereis naar Egypte 4

Franciscus en de wolf 6

Powerpointcatechese en vossenjacht 8

Onze jongeren in Malawi 10

Paulus, Titus en Kreta 14

Leven op death row 24

Kloosterweekend Taizéjongeren 26

colofon

Giro 43509

E-mail: samenkerk@bisdomhaarlem.nl

Internet: www.bisdomhaarlem.nl

Medewerkers:

Marcel Poorthuis (Parels uit de Schattengrot)

Ko Schuurmans (Bijbel en liturgie)

Hein-Jan van Ogtrop (Kerkengek)

Floor Twisk (Onbekende Geschiedenis)

Stefan en Lisette van Aken (Huwelijk en Gezin)

Thom Breukel

Eleonora Hoekstra-Ros (Van Onderop)

Abonnementsprijs:

€ 24,00 per jaar; buitenland: € 31,50 per jaar

Abonnementenadministratie: (023) 511 26 40

Advertenties:

ACTA Uitgeversorganisatie

Postbus 7160

6050 AD Maasbracht

Telefoon: (0475) 463 465

E-mail: info@actauitgevers.nl

Vormgeving/technische realisatie:

Novente vormgevers, Barneveld

Niets uit deze uitgave mag zonder toestemming worden overgenomen. Van sommige teksten en illustraties is de herkomst niet te achterhalen. Verantwoordelijken kunnen reageren via bovenstaand adres.

Zomerverhalen

Het zijn alweer de laatste dagen van de zomer. Een seizoen dat veel mensen in beweging brengt. Ook in ons bisdom. In dit nummer doen we verslag van zomerbelevissen. De Blauwe Zusters uit Heiloo zijn met 22 jongeren en jong-volwassenen naar Egypte getogen, om daar christenen en anderen te ontmoeten, met hen enkele weken mee te leven en hen te helpen.

Vanuit de Parochie st. Jan Gebnoorte in Kudelstraat trokken elf jongeren naar Malawi in Zuidelijk Afrika. Een geweldige ervaring van helpen, samen bidden en meebouwen aan concrete projecten.

Margot de Zeeuw had een bijzondere ervaring in Gubbio, in het Italiaanse Umbrië. Zij beschrijft waar het in de geloofsoepvoeding ten diepste om gaat: kinderen gevoelig maken voor het mysterie, dat zich daar wel heel concreet voordoet in het avontuur van Sint Franciscus met de wolf.

Voor de jongere kinderen waren er vakantieweken, onder andere op De Tiltenberg. Een impressie in tekst en veel foto's: powerpointcatechese en vossenjacht.

Kerkengek was, aan het slot van het Paulusjaar, op Kreta, in de voetsporen van de grote apostel en zijn leerling Titus.

Jongeren uit Alkmaar gingen niet zo ver: zij hadden een intensief Taizé-weekend in Heiloo, in het klooster dat volgende maand door onze bisschop zal worden ingezegend als Missiounair Centrum van ons bisdom. De bisschop vertelt erover in zijn bijdrage, die helemaal gewijd is aan evangelisatie. Kern van de evangelisatie, aldus mgr. Punt, is niet ons activisme maar onze bereidheid om te luisteren naar wat God van ons wil, en om mee te werken met hetgeen Hij door ons doet.

Twee bijdragen, in de Bijbelrubriek van Ko Schuurmans en in een beschouwing van Ria Goedhart-Vlaar, betreffen een thema dat we voor de zomer al behandelden: de gevangenen verlossen. De eerste vanuit het perspectief van de kooi waarin onze cultuur ons vasthoudt binnen ons eigen materialisme, de ander vertelt van de ervaring van een terdoodveroordeelde in de Verenigde Staten.

Verder zijn er de vertrouwde rubrieken, die ons terugbrengen in het ritme van het werkjaar. Nog even genieten en leren van de zomerervaringen, en hopelijk van mooie septemberdagen.

We wensen u een goede start.

Redactie

Zomerverhalen

Van 22 juli tot en met 10 augustus zijn de Blauwe zusters uit Heiloo met 22 jongeren (en iets ouderen) naar Egypte geweest. In de huizen van de Blauwe zusters en paters aldaar hebben ze gehandicapten en kinderen geholpen en vermaakt onder het motto: "Alles wat je doet voor de minste der mijnen, heb je voor mij gedaan" (Mt. 25). Het werd een zeer indrukwekkende reis. Seminarist Jeroen de Wit schreef voor SamenKerk de ervaringen van enkele deelnemers op.

Missiereis Egypte

"Wat je deed voor de minsten der mijnen, deed je voor Mij"

Stralend van geluk

Anke (21) is student International Business in Amsterdam: "Egypte vond ik echt een avontuur, we hebben de toeristische trekpleisters kunnen combineren met onze missiereis. We hebben de paters geholpen met het verhuizen en de gehandicapte jongeren ondersteund in hun dagelijks leven. Ik vond het prachtig om te zien hoe deze mensen met het kleinste gebaar van onze kant konden stralen van geluk en gelukkiger oogden dan veel andere mensen. De meeste tijd brachten we door in een dorpje vlak buiten Alexandrië. Daardoor konden we aan den lijve ervaren hoe het is om in een islamitische omgeving te leven. Kortom: ik heb in Egypte heel veel gezien, geleerd en gedaan."

Kans op een toekomst

Bernadette (46) is getrouwd. Ze heeft drie kinderen en is laborante. "Ik vond het heel indrukwekkend om de Blauwe zusters en paters onder erbarmelijke omstandigheden aan het werk te zien; hoe ze hun leven geven voor de armen. Ze geven de kinderen uit het arme zuidelijke Egypte echt een kans om een toekomst op te bouwen.

Daarnaast waren de bezoeken aan de bijbelse plaatsen, zoals de berg Horeb in de Sinai woestijn en het St. Catharina klooster bij het brandend braambos heel bijzonder.

De Bijbel is hierdoor voor mij meer gaan leven. Ook de piramides vond ik heel mooi om te zien."

Ontmoeting met Christus

Moeder Milagro van de Blauwe zusters concludeert dat de eerste missiereis vanuit Nederland zeer geslaagd is: "Iedereen heeft Christus wel op een bepaalde manier mogen ontmoeten. Dat gebeurde voornamelijk in de kinderen en de gehandicapten, maar ook in de dagelijkse Eucharistie en in elkaar als groep. Je leert elkaar immers goed kennen tijdens zo'n reis".

Interviews: Jeroen de Wit, deelnemer en seminarist aan de Tiltenberg

Foto's: Gideon van Meeteren

De voorbereidingen voor de twee missiereizen van volgend jaar zijn al in volle gang: één naar het Heilig land en één naar Oekraïne en Polen (voor tieners).

Meer informatie bij de Blauwe Zusters in Heiloo.

Data:

Heilig land: 8 t/m 22 augustus 2010
Oekraïne en Polen: 10 t/m 24 juli 2010

Franciscus en de wolf

"Zullen we nog even kletsen?" "Tuurlijk, waar wil je het over hebben?" "Nou, over die ene man. Je weet wel, die van de wolf..." "Aha, je bedoelt Franciscus?" "Ja, die!" Dit kleine gesprekje heb ik de afgelopen zomer in Italië toch zeker zo'n twintig keer gevoerd. En steevast vertelde ik mijn kleine neefje dan weer het verhaal van Franciscus van Assisi, die in Gubbio de bloeddorstige wolf tam maakte. Hoe hij onverschrokken het woud inliep en de woeste wolf bestraffend toesprak. En hoe die boze wolf zich diep schaamde en berouw had. Hoe de stadsbewoners leerden de wolf te vergeven en hoe uiteindelijk wolf en mensen van elkaar gingen houden.

We zijn met z'n allen in Gubbio op vakantie en in iedere kerk vinden we wel een afbeelding van de kleine heilige en de wolf. En iedere keer weer moet ik het verhaal vertellen. En iedere keer weer komt dan de vervolgvraag: *"Weet je nog meer verhalen over Franciscus?"* En dan vertel ik over Franciscus en de vogeltjes, over Franciscus die zo arm mogelijk wilde zijn, over Franciscus die met Jezus kon praten en over het harde, stenen bed waarop hij sliep en dat we vorig jaar in een oud klooster in de bergen hadden gezien. En natuurlijk over zijn graf in Assisi dat eeuwenlang verborgen was gebleven. Zo lopen we dan samen door Umbrië, mijn kleine neefje en

ik, kletsend over een kleine, arme monnik die hier honderden jaren geleden leefde.

Wegwijzer

Wandelend en vertellend in die oude straten van Gubbio moet ik denken aan de vraag die een van zijn naaste volgelingen, broeder Masseo, aan Franciscus stelde: *"Waarom loopt iedereen toch zo achter jou aan?"* Ook ik vraag het me af, als ik merk dat de kleine heilige zelfs in 2009 nog een klein jongetje weet te raken dat niet gelovig is opgevoed. En eerlijk gezegd kan ik u het antwoord niet geven. Ik weet alleen dat de verhalen mij raken en dat ze de kinderen raken als ik ze doorvertel. Op een onzegbaar niveau...

Franciscus zelf antwoordde op de vraag van broeder Masseo dat de mensen zien dat het God is die in hem werkt en dat ze hem daarom volgen. Later hoorde ik dat mijn kleine neefje zich had laten ontvallen dat hij ook graag Jezus wil helpen en lief voor Hem wil zijn. Zo wijst Franciscus ons na al die eeuwen nog altijd de weg. Als wij zijn verhalen maar blijven doorvertellen. ■

Margot de Zeeuw

Zomerverhalen

1

Het is inmiddels al weer drie maanden geleden dat er op het grootseminarie "De Tiltenberg" een kinderkamp werd georganiseerd. Het eerste kamp was voor kinderen van tien tot twaalf jaar en het tweede voor kinderen van acht tot tien. Ook dit jaar waren de kampen weer een groot succes, dit mede dankzij de gezellige groepen, de goede sfeer en het goede weer.

Naast de traditionele spellen zoals 'Levend Stratego' en het smokkelspel was er dit jaar ook een vossenjacht in het naburig gelegen dorp Hillegom. Dit dorp was hierdoor ineens enkele vreemde figuren rijker, waaronder een glazenwasser, een zwerver en een levende etalagepop. Bij het zeskamp waren er veel waterspelen, met als hoogtepunt de zeepbaan. Hij was er dit jaar voor het eerst en werd gretig gebruikt, zeker met het warme weer.

Naast het sport en spel was er ook ruimte voor geestelijke vorming en het hoogtepunt, de dagelijkse Eucharistie. Tijdens het eerste kamp verzorgde kapelaan Bunschoten de Eucharistievieringen en catecheses; tijdens het tweede kamp zorgde een inwonende priester van de Tiltenberg, B. Putter, de H. Missen. De catecheses - helemaal van deze tijd met

2

3

4

5

6

behelp van powerpoint! – werden verzorgd door zuster Maria Sterre. Zij is verbonden aan de congregatie van het Mensgeworden Woord. Een van de hoogtepunten was wel de procesie: bij het vallen van de avond liepen de kinderen met zelfgemaakte lampions door het bos van de Tiltenberg. Bij het altaar zetten ze zelfgemaakte bloemen neer. Zoals elk jaar hebben we ook deze keren de laatste avond gezongen bij het kampvuur en marshmallows boven het vuur geroosterd. Al met al kunnen we weer terugkijken op zeer geslaagde zomerkampen. ■

Gideon van Meeteren

Bij de foto's:

- 1 Een bijzondere procesie door het bos van de Tiltenberg: met zelfgemaakte lampions en zelfgemaakte bloemen voor op het altaar.
- 2 De zeepbaan deed dit jaar voor het eerst mee, maar was zo'n groot succes dat hij ongetwijfeld een nieuwe traditie inluidt!
- 3 Natuurlijk ook aandacht voor vorming. Zuster Maria Sterre verzorgde de catechese.
- 4 Dagelijks samen de Eucharistie vieren.
- 5 Hillegom vormde het decor van de vossenjacht, met enkele wel heel opvallende 'vossen'.
- 6 Traditioneel worden de zomerkampen afgesloten met kampvuur, samen zingen en natuurlijk marshmallows roosteren.

Zomerkamp Tiltenberg

Powerpointcatechese en vossenjacht

Deze zomer stond de parochie St. Jan Geboorte in Kudelstaart geheel in het teken van Malawi. Op initiatief van een aantal jongeren werd een stagereis voorbereid die een intensieve ontmoeting met de mensen in Malawi mogelijk moest maken. In samenwerking met het Missiesecretariaat van ons bisdom, Cordaid en Xplore * werd een programma opgezet in de bisdommen Mangochi en Mzuzu. De bisschop van Zomba, mgr. Thomas Msuza, trad op als gastheer voor de groep van elf jongeren. Pastoraal werkster Annemiek Blonk en Father Medrick begeleidden de groep. Hieronder enkele impressies.

Afrikaans transportmiddel: op je hoofd!

Een arm gezin krijgt een goed dak boven het hoofd!

Werken in het hospitaaltje, bedden maken voor de verloskamers

Schoolbanken en tafels maken samen met lokale jongeren.

De jongeren komen deze ouders van een groot gezin helpen een fatsoenlijk dak te maken

Onze jongeren in Malawi

Door de vaak moeilijke leefomstandigheden die de jongeren ervaren in het Afrikaanse land Malawi, ontstaan er omstandigheden die levensvragen oproepen, komen er gesprekken die in een 'gewone' thuissituatie minder snel op gang komen. Er waren heel wat dagen met 'delende' rondes aan tafel, waarin ieder kon vertellen wat hem/haar bijzonder getroffen had die dag. Ook werden zulke momenten meegenomen in het gebed rond de maaltijd.

"We spraken over de oneerlijke 'verdeling' in onze wereld en in hoeverre wij daar iets aan kunnen veranderen. Welke plaats God inneemt in die verdeling en hoe wij met dat Godsbesef omgaan. We hebben via gezamenlijk werk verbondenheid ervaren met jongeren aan de andere kant van de wereld en hebben ons verwonderd over de blijdschap en vriendelijkheid, de tevredenheid van mensen die hun dagen doorkomen met zoveel minder dan wij."

"In de avond waren we uitgenodigd bij Bisschop Thomas die alle kinderen uit het dorp had laten komen om voor zijn gasten te dansen. Geweldig was dat om te zien, als afsluiting hebben wij de kinderen hoofd, schouders, knie en teen geleerd....."

"Om kwart over acht werden we opgehaald. Na een rit van twee uur kwamen we aan in Iba waar de inwoners ons al opwachtten. We haalden de potten verf, kwasten, schommels enzovoorts uit de bus en het klussen aan het schooltje kon beginnen. Niet alleen de jongeren van Zomba en wij, maar ook de mannen en vrouwen uit het dorp hebben meegeholpen met verven. Hierdoor schoot het werk erg op. Uit dankbaarheid voor ons werk, hadden de vrouwen van Iba voor ons een lunch bereid, bestaande uit maïzena en visjes. Dit gaf ons wel een vreemd gevoel, omdat de kinderen weinig te eten hebben en de meesten een hongerbuikje hebben. Na deze dag, was iedereen moe, maar voldaan. En het resultaat mocht er zijn. De meiden hebben de lokalen keurig geveerd, met mooie vlinders, visjes en wereldbollen. De heren hadden als resultaat: vijf tafels, 20 banken, een stapel resthout, een nog grotere stapel onbewerkt hout en een hoop loze schroeven en spijkers."

"We wilden nog werken, maar de mensen wilden feestvieren. Echt heel het dorp plus de halve omgeving was uitgelopen. De vrouwen begonnen meteen met een dans voor ons, de meiden deden ook gezellig mee. Nadat er een groep dorps'chefs' uit

een Jeep kwam, kon de ceremonie beginnen. Heel wat mensen deden een woordje, waaronder Annemiek. Daarna moesten wij aan de dorpingen vertellen wie we waren. Aan het einde van de ceremonie werden de spullen die we hadden meegenomen gezegend door de "Fathers" alhier (priesters red.)."

"We hebben 1000 euro geschonken aan Bisschop Thomas, hij is namelijk bezig om een buurtcentrum te laten bouwen in Zomba. Hier kunnen jongeren 's avonds heen en het gezellig hebben in plaats van 's avonds als het donker is en er niks te doen is, seks met elkaar hebben. Ook krijgt hij geld voor schooluniformen voor de kleuterschool. De uniformen worden gemaakt door een groep vrouwen die naailes hebben gekregen. Ze verdienen zo geld om hun gezin te onderhouden."

"... eerst nog even naar de kerk, het is tenslotte zondag. Heel anders dan in Nederland begint de kerkdienst hier om 7 uur 's morgens (!). Even wennen, maar we kwamen allemaal wakker en redelijk op tijd aan. De viering was in het Engels en dus redelijk te volgen voor ons. Er werd veel (en vrolijk) gezongen,

en uiteraard werden wij nog even genoemd en moesten we nog even gaan staan zodat iedereen in de kerk ons goed kon zien, en ja... in Malawi zitten de kerken echt nog goed vol!"

"Vervolgens gingen we naar een kerk om daar een fundering aan te leggen voor het leslokaal ernaast. Het was een stukje van acht meter bij 1.5 meter. Er waren helaas maar twee scheppen en een hamer."

"Het was een geweldige reis die niemand van ons ooit zal gaan vergeten. We hebben mooie en leuke momenten beleefd, maar er waren ook minder leuke momenten. Toch hebben we ons er als groep doorheen gezet en is deze reis zeker een groot succes geworden voor iedereen. We zijn iedereen dan ook onwijs dankbaar die ons geholpen heeft deze reis mogelijk te maken!"

* Xplore werkt aan draagvlakversterking voor ontwikkelingssamenwerking door het financieren van stages en uitwisselingen voor jongeren tussen de 12 en 30 jaar. Via Xplore kunnen zij op uitwisseling gaan, vrijwilligerswerk doen en stage lopen in ontwikkelingslanden. Xplore wordt gefinancierd door het ministerie van Buitenlandse Zaken/Ontwikkelingssamenwerking. De afdeling Internationaal van het Nederlands Jeugdinstituut /Nji voert Xplore uit. www.xplore.nl

Wilt u meer informatie over deze reis of een presentatie van de jongeren in uw parochie? Stuur dan een e-mail naar het missiesecretariaat: missiesecretariaat@bisdomhaarlem.nl

Kortgeleden las ik een artikel over religie in Europa. Het stemt tot nadenken. Ons continent is duidelijk het meest problematisch waar het kerk en geloof betreft. Jongere kerken in andere continenten tonen soms een opmerkelijke vitaliteit en groei. In China wordt ongeveer één kerk per dag gebouwd. Het oude Europa daarentegen lijkt vermoeid geworden en heeft sterk aan geloofskracht en enthousiasme ingeboet. Je blijft zitten met de vraag: Wat is er gebeurd? En vooral: Wat moet er nu gebeuren?

Hoe evangeliseren?

Over het eerste zijn bibliotheken vol geschreven. Dat voert hier te ver. Ik beperk me tot het laatste. De Bijbel vertelt hoe aan Jezus de vraag gesteld wordt: Wat is nu het belangrijkste in de Wet? Hij antwoordt: *“Het belangrijkste is: Gij zult de Heer uw God beminnen, met geheel uw hart en geheel uw ziel, met heel uw verstand en al uw krachten, en uw naaste als uzelf. Daaraan hangt heel de Wet en de Profeten”*. Het één bestaat niet zonder het ander. *“Wij zijn in staat elkaar lief te hebben”*, schrijft Paulus, *“dankzij God die ons het eerst heeft liefgehad”*. Daarmee is meteen de kern voor alle missionering en evangelisatie gegeven.

Media-actie?

Onze primaire opdracht is het om de mens van deze tijd weer te brengen tot een persoonlijke relatie met zijn Schepper en Vader. Om hem met nieuw vuur te vertellen dat hij geboren is uit eeuwige Liefde en gedragen wordt door die Liefde. Om te getuigen dat hij door de menswording, dood en Opstanding van Christus tot welhaast goddelijke waardigheid is verheven. Om hem te wijzen op de sacramenten waar hij op unieke wijze God kan ontmoeten en vergeving en kracht kan ontvangen. Maar hoe doe je dat? In verschillende gremia spreken we hier vaker over. Moet de Kerk een grote media-actie starten? Of moet de nadruk meer liggen op vorming en toerusting? Of zijn veeleer evangelisatiebijeenkomsten het antwoord? Alles kan goed en zinvol zijn. Toch wil ik eerst iets anders zeggen.

De geschiedenis kan ons veel leren. Er zijn eerder

tijden geweest van diep verval en crisis. Begin 13^e eeuw was de kerk in Europa zeer verzwakt door lauwheid en wereldse gezindheid. In een droom ziet de paus symbolisch de St. Pieter omvallen, maar dan komt er een jonge monnik aanlopen die hem overeind houdt. Dat was Franciscus, die met vuur en radicaliteit de hele kerk van zijn dagen tot nieuw leven bracht. Rond 1825 had een kleine jongen in Italië, Giovanni Bosco, ook een droom. Hij ziet Maria die hem een beeld laat zien van vechtende, verwaarloosde kinderen. Ze zegt: *“Dit is het terrein waarop je zult moeten werken, Giovanni. Word sterk, word dapper!”* Vele jaren later - hij is inmiddels priester geworden - wordt hij benoemd in Turijn. Het is de tijd van de industriële revolutie. De stad is vol met verlaten kinderen die leven van vuilnis en diefstal. Don Bosco had zijn roeping gevonden. Zijn invloed op de jeugd van Turijn, op Italië en later op de hele kerk, is onmetelijk.

Heilig

Rond dezelfde tijd wordt in Frankrijk een zekere Johannes Vianney benoemd tot pastoor van het dorpje Ars. Johannes was beperkt in zijn capaciteiten. Na zijn priesterwijding mocht hij aanvankelijk geen biecht horen. Dat vertrouwde men hem niet toe. Ook had hij weinig leidinggevende en organisatorische capaciteiten. Dus werd het Ars, een klein gehuchtje met een totaal verlopen parochie. Eén ding had men echter over het hoofd gezien. Johannes was een heilige. Hij vastte streng en bad nachtenlang bij het Allerheiligste voor zijn parochianen. Zijn eenvoudige woorden raakten de mensen tot in

de ziel. En één voor één kwamen ze terug, eerst in Ars, later in heel Frankrijk.

Ruim honderd jaar later komt een meisje uit Albanië terecht in de straten van Calcutta. Ze ziet geschokt de stervende mensen om wie niemand zich bekomert en ze verzorgt ze met veel liefde. Ze weet nog niet dat ze de basis legt voor een wereldwijde congregatie met grote missionaire kracht. We kennen haar als Moeder Teresa.

Al deze voorbeelden zeggen ons dat evangelisatie allereerst iets is wat God zelf doet. Hij zoekt mensen die open zijn voor de kracht van zijn Geest en Hij verandert door hen de wereld. *“Als de Heer de woning niet bouwt, werken de bouwers vergeefs”*, zegt de heilige Schrift. Ik heb het al vaker geciteerd. Het maakt ook bescheiden te zien dat een herleving van geloof en kerk zelden van de kerkleiding is uitgegaan en nooit het resultaat was van grootse p.r.-acties. Het betekent natuurlijk niet dat we niets hoeven te doen. Ten eerste ligt er een verantwoordelijkheid bij ieder persoonlijk – priesters en diakens, religieuzen en leken – om te beslissen wat je voor God en de mensen kunt doen en wilt doen, hoe ‘bruikbaar’ je bent voor Zijn Geest. Bij de kerkleiding ligt de taak om ruimte te maken voor Gods plannen, om de kaders te scheppen waarbinnen nieuwe vitaliteit kan ontstaan.

Religieuze centra

En ik meen dat we dat in ons bisdom ook doen. Naast de verschillende kloosters en gemeenschappen die er al heel lang zijn, proberen we ook nieuwe religieuze centra te creëren. In Vogelenzang hebben we een vitaal seminarie en opleidingscentrum dat al vele nieuwe priesters, diakens, catechisten en pastoraal werk(st)ers heeft gevormd. In Heiloo is het heiligdom ‘Onze Lieve Vrouw ter Nood’ dat op dit moment wordt uitgebouwd tot een mariaal en spiritueel centrum voor het hele bisdom. In een samenwerkingsproces per regio stimuleren we de parochies hun krachten te bundelen om zo nieuw missionair élan te kunnen ontwikkelen. Medewerkers van bisdomdiensten en dekenaten nemen veel initiatieven op het gebied van jeugd – en gezinspastoraat, alsook van catechese, diaconie en kerkopbouw. Het is zomaar een greep uit alles wat gedaan wordt. Nieuwe plannen zijn in voorbereiding.

Ook vraag ik me vaak oprecht af wat ik als bisschop,

naast de vele bestuurlijke taken en mijn eigen geestelijk leven, persoonlijk wellicht nog meer kan doen. Tot nu toe probeer ik zo toegankelijk mogelijk te zijn voor contacten met personen en groepen, met pastores en besturen. Het zij er vele per week. Het getuigen in preken en artikelen zie ik als een essentiële taak. Naar vermogen tracht ik aanwezig te zijn bij vooral grotere vieringen en evenementen in ons bisdom: regiovormsels, parochiefeesten, gebedsdagen, processies, wijdingen, jongerenbijeenkomsten enzovoorts. Naast landelijke taken (Militair Ordinariaat, justitie, categoriale zielzorg, missie en ontwikkeling) ben ik dan wel aan de grens van mijn mogelijkheden. Het is waarschijnlijk nog niet genoeg, maar ik troost me met de gedachte dat het gelukkig niet van mij alleen afhangt. Zoals gezegd: veel wordt door anderen gedaan en het echte werk moet de Heer zelf doen. Maar Hij wil wel gevraagd zijn. Als Hij bij ons een ootmoedig hart vindt, bereidheid tot ommekeer en intens gebed met en rond Maria, dan zullen we de opbloei beleven. ■

Jozef M. Punt
Bisschop van Haarlem – Amsterdam

De bedoeling van deze serie artikelen is aandacht te besteden aan de verbeelding van de Bijbel (met name van het Oude Testament) in de kerkelijke architectuur. We behandelden al menige kerk in binnen- en buitenland. Ook in ons eigen bisdom zijn interessante kerken: de uwe? Is er ooit een boekje over verschenen? We zijn geïnteresseerd! Vandaag, aansluitend op het Paulusjaar een wat verre excursie: naar Kreta, u zult lezen waarom.

Resten van de Titusbasiliek in Gortyn.

Paulus, Titus en Kreta

Kreta is een bijzonder eiland, strategisch gelegen in het midden van de oude wereld die gevormd werd door de landen rond de Middellandse Zee. Voor ons christenen is het interessant omdat Paulus hier – volgens de traditie tijdens zijn tweede zendingsreis – zijn trouwe leerling Titus aanstelde om de kerk te leiden. Dat feit wordt niet in de Handelingen van de Apostelen verteld. Wel horen we Paulus in de brief die hij later aan Titus schreef, zeggen dat hij Kreta heeft bezocht en hem daar heeft aangesteld. Later op zijn tocht naar Rome (Hand. 26) komt Paulus er weer langs. Het weer wordt slecht en Paulus adviseert in Kreta aan te leggen. Zijn advies wordt in de wind geslagen met alle gevolgen van dien. Het schip drijft zo'n 200 kilometer westwaarts af en slaat op de rotsen kapot bij Malta. De Maltezers worden als zeer vriendelijk beschreven, in tegenstelling tot de mensen van Kreta die leugenachtig worden genoemd. Waarom? Dat blijft gissen. Zou het te maken hebben met het zogenoemde 'graf van Zeus' dat in de omgeving van Archanes, midden in Kreta te bezoeken was in die tijd? Het voert te ver om alle

Tituskerk in Hiraklion van buiten.

mythologische kluwen te ontwarren, maar de christenen lachten zich in die dagen natuurlijk dood: een graf ter ere van een onsterfelijke God. Maar houden wij ons rustig: de kerk van het H. Graf in Jeruzalem is ook druk bezocht, terwijl we zeker weten dat Hij (de Verrezen Heer) daar niet is. Terug naar Kreta.

De Minoïsche cultuur

Het eiland is vooral bekend om de oude Minoïsche cultuur. Vanaf 2500 voor Christus was daar een aantal vredige stadstaatjes met even zovele koningen die natuurlijk van de Goden afstamden. Die van Knossos (de hoofdstaat) had Zeus als vader, een pre. De 'paleizen' waren niet alleen paleizen, maar complete stadjes. Er woonden veel mensen en er werd druk gehandeld. Uit de oudste tijd zijn inscripties gevonden, maar niemand kan ze ontcijferen. Bij inscripties uit later tijd lukte dat wel. Men verwachtte zo toegang te krijgen tot de diepste zielenroerselen van de Minoïsche mens, maar het bleken meer een soort kruidenierslijstjes voor de handel gemaakt. Het vredige imago van de Minoïsche cultuur werd wreed verstoord toen men zo'n 60 jaar terug sporen ontdekte van een mensenoffer in de buurt van het eerder genoemde Archanes. Dat had weinig met sadisme te maken, maar met angst. Men ontdekte dat dit offer gepleegd was terwijl een aardbeving de tempel verwoestte. Kennelijk probeerde men met de moed der wanhoop het naderende onheil af te wenden door het mooiste te offeren dat een mens kan hebben: een jonge mens.

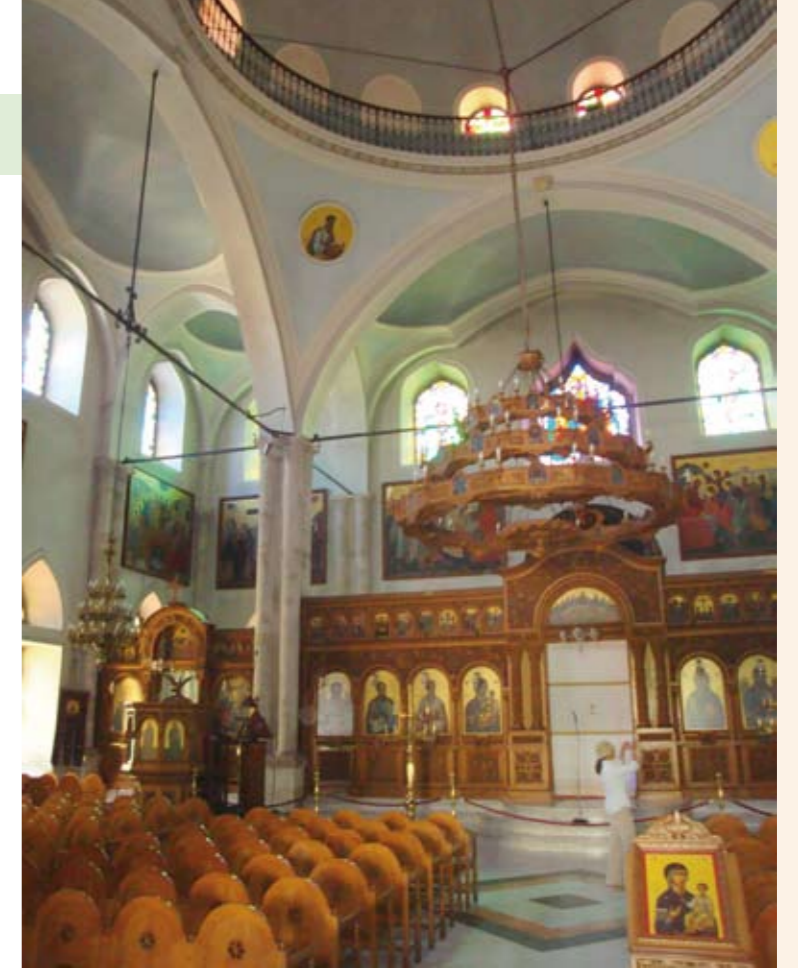
Paulus, Titus en Kreta

Toen Paulus Kreta aandeed, waren de steden, voorzover die nog bestonden, door de Romeinen verwoest. Alleen Gortyn aan de zuidkust was gespaard

gebleven: de bevolking had de Romeinen als redders ontvangen. Paulus stelde hier zijn eerste bisschop aan: Titus, bekend van het concilie van Jeruzalem. Titus, die 94 jaar geworden schijnt te zijn, was (en is nog steeds!) heel populair op het eiland. Wij vinden resten van een aan Titus gewijde basiliek in het eerder genoemde Gortyn. De oudste stukken stammen uit de zesde eeuw en er staat van de later uitgebreide kerk nog heel wat overeind. Het transept en het koor zijn nog overwelfd, maar aan de schipkant is alles open. Kaarsjes branden kan dan ook alleen maar in een klein hoekje van een kapel die nog overdekt is.

In de huidige hoofdstad Hiraklion staat een nog geheel intacte kerk aan Titus gewijd. Hij ziet eruit als een moskee en dat klopt. Aan de oude kerk is herhaaldelijk gesleuteld, maar de Turken hebben in de 16^e eeuw het gebouw pas goed gezichtsbepalend verbouwd. De relieken van Titus die in de oude kerk bewaard werden, waren tijdig door de Venetianen, die na de Byzantijnen en vóór de Turken Kreta bezetten, in veiligheid gebracht. In 1966, ruim veertig jaar nadat de kerk weer kerk werd, kwamen de relieken van Titus terug. Ze worden nu door de Grieks Orthodoxen vereerd, die na de rooms-katholieke Venetianen de kerk gebruiken. De teruggave aan Hiraklion was een oecumenisch hoogtepuntje.

De lotgevallen van de kerken van Kreta getuigen van een zeer bonte geschiedenis. Gebouwen worden kerk, eerst rooms-katholiek, dan oosters orthodox, dan weer moskee en tenslotte weer kerk. Het leukste is dat te zien aan de Agios Nikolaos in het westelijk gelegen Chania. De oude Dominikanerkerk werd moskee en kreeg een minaret. In 1918 werd hij weer kerk en kreeg een klokkentoren. Een kostelijk gezicht aan de voorkant, rechts de minaret, links de klokkentoren. Oecumene avant la lettre. Nu valt Kreta op door de vriendelijke cultuur. De toerist wordt nog als gast gezien. Op zaterdagavond is er overal Griekse volksmuziek die door de mensen zelf wordt genoten. De toerist mag ook meeluisteren, maar dat is bijzaak. Trouwe (meest oude) voorzangers beantwoorden de gebedsteksten van de Pope, kinderen worden ingeleid in de geheimen van de Griekse liturgie en de jongeren zorgen voor de maaltijd en het vuurwerk na de dienst. Of Titus daarover tevreden zou zijn? Paulus spreekt in zijn brief over de oude mannen die hun waardigheid hoog moeten houden; de vrouwen moeten zich priesterlijk gedragen (Titus 2,3) en niet te veel wijn drinken. Een beetje mag wel, want dat is goed voor je maag zegt Paulus elders. God zegene de gastvrije mensen van Kreta. ■

Interieur van de Tituskerk.

Agios Nikolaos met minaret en campanille in Chania

Hein Jan van Ogtrop, die het eiland in de laatste dagen van het Paulusjaar 2009 bezocht.

Met het eind van de zomer in zicht mogen we niet klagen, want we hebben best een mooie zomer gehad. Ieder jaar een nieuw begin. In september komt het parochieleven na een vakantieperiode weer op gang. De koren zingen weer, de vergaderingen gaan allemaal weer door, nieuwe activiteiten worden opgestart. Je voelt de uitdaging om er voor het nieuwe werkjaar weer iets moois van te maken. In veel parochieboekjes wordt met trots het nieuwe programma voor het seizoen 2009-2010 gepresenteerd; met lezingen, cursussen, films en activiteiten. Bovendien is er informatie te vinden op de websites van de parochies.

Open Monumentendag

Veel kerken in ons bisdom doen mee aan Open Monumentendag 2009. Zij stellen hun kerken open en laten zien en horen hoe zij het religieus erfgoed als een levend monument toekomst geven. Dit evenement wordt altijd gehouden op de tweede zaterdag in de maand september. De **Mozen en Aäronkerk te Amsterdam** meldt in haar **nieuwsbrief Mozaïek** dat naast de opening ook het orgel bespeeld wordt en dat er korte rondleidingen zijn van 15 minuten.

De **Maria Magdalena Parochie te Wormer** stelt haar kerk open (140 jaar) en laat zien en horen hoe zij een monument als een warme gemeenschap ervaren.. Ook in **Heiloo** stelt de **Willibrordusparochie** haar kerk in het weekend open. Er is een kleine tentoonstelling.

P.M.

(Parochie mededelingen)

Maria Magdalena Parochie
Wormer

"Naar een nieuw klimaat van vrede". Het IKV Pax Christi is internationaal en sinds 2006 ook in Nederland actief op vele fronten. Deuren openen en bemiddelen, onderhandelen en verzoenen, oorzaken van geweld wegnemen. Laten wij ons inzetten voor vrede en veiligheid, want iedereen heeft recht op vrede.

IKV PAX
CHRISTI

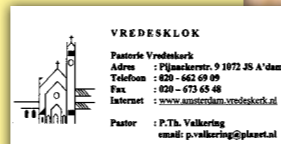
In de **Cornelius parochie te Limmen** kunnen parochianen op maandagmorgen 14 september, de "deun en kreun" dag weer van een traditioneel ker(k)missenontbijt genieten in de ontmoetingsruimte achter in de kerk. Daar kunnen zij gezamenlijk aan lange tafels genieten van onder andere brood, vis en wijn om een fundament te leggen voor de rest van de dag. Accordeonmuziek zorgt voor een muzikale omlijsting.

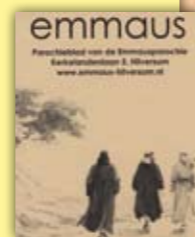
Van Onderop

door Eleonora Hoekstra-Ros

In de **Vredeskerk te Amsterdam** wordt in oktober de jaarlijkse dierenzegening gehouden. Iedereen kan met zijn huisdier komen voor de zegening, want dieren zijn evenzeer als mensen deel van Gods schepping. In de kerk staat een beeld van Sint Franciscus, dé patroon van de dieren. Bij het beeld branden vaak kaarsjes en mensen hebben er kleine dierenbeeldjes bij gezet. De parochianen vinden met al dat dierenleed in de wereld dat het goed is om minstens één keer per jaar daar stil bij te staan.

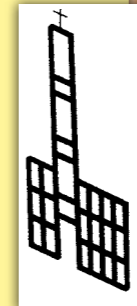
In de herfst organiseert de wijkcontactgroep 4 op zondagmiddag 18 oktober voor alle parochianen van de **Emmausparochie te Hilversum** een herfstwandeling. Het is de bedoeling dat jong en oud aan de wandeling deelnemen en genieten van de natuur. Na afloop is er een oud-Hollandse maaltijd van boerenkool en zuurkool.

Het parochiebestuur van de **St. Odulphusparochie - Assendelft** en het Pinkencomité hopen dat de traditionele kerkveiling op woensdag 7 oktober om 10.00 uur weer een gezellige drukte geeft. Vorig jaar werd er bij de 61e veiling een bedrag van € 21.000 opgehaald. Dit onder toezicht oog van de deken en alle parochianen. Het geld werd besteed aan de restauratie van het kerkorgel. De opbrengst was mede zo hoog dankzij de verkoop van schapen, pinken en de rietjes. Tevens worden er nu ook levensmiddelenpakketten bij opbod verkocht. Alle activiteiten zijn te volgen op een groot beeldscherm voor in de kerk.

De **Sint Lucasparochie te Amsterdam-Osdorp** is springlevend en 50 jaar jong. Op zondag 18 oktober, de feestdag van de patroonheilige H. Lucas, viert de gemeenschap de Eucharistie samen met mgr J. Punt. Het thema tijdens dit 50-jarig jubileum is: Lucas in beweging. Bij het feest hoort een geschenk. Naast een zilveren Lucaslepeltje is er volgens de traditie gekozen voor een goed doel: een deel voor de Lucasjongeren, het andere deel is bestemd voor pater Toon te Dorsthorst in Suriname. Hij werkt voor jongeren in de binnenlanden van Suriname.

De **R.-K. parochie De Graankorrel te Amsterdam Z.O.** vierde vorig jaar haar 40-jarig bestaan. Deze multiculturele parochie heeft in december jl. het boekje "Een Wereldkerk in het klein" samengesteld over de geschiedenis van de parochie.

Al eeuwen vertellen mensen elkaar verhalen, daar kunnen we toch gewoon mee doorgaan?

Deze oproep staat in het contactblad van de **parochie H. Joannes de Doper te Schoorl**. De redactie van "Van de Duinvoet" is op zoek naar verhalen van mensen, gewone mensen. Voorheen verzorgde een oudere parochiaan een serie verhalen over zijn leven. Iederéén heeft wel een verhaal. Daarom hoopt de redactie dat er mensen in en buiten de parochie zijn die hun verhaal willen vertellen en anderen er deelgenoot van willen maken. De verhalen worden met node gemist.

Je verjaardag vieren in de **parochiegemeenschap van Rijsenhout** betekent als jarige geen geschenken ontvangen, maar juist geven. In **Karmel Parochie te Aalsmeer** wordt de verjaardagsactie al vele jaren succesvol gehouden. Daarom besloot het wijkberaad Rijsenhout deze actie over te nemen. De geldelijke bedragen worden gebruikt voor het jeugd- en vrijwilligerswerk, voor de misdienaarsactiviteiten en om de jaarlijkse vrijwilligersdag te houden.

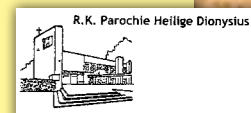
KONTAKT
KARMEL PAROCHIE AALSMEER

De **Commissie Aangepaste Gezinsvieringen IJmond** nodigt 25 oktober om 15.00 uur mensen uit met een verstandelijke handicap, hun familie, vrienden en begeleiders voor een dienst van breken en delen in de **Laurentiuskerk te IJmuiden**. Tijdens de collecte kun je deelnemen in natura, bijvoorbeeld met fruit of bloemen. Na afloop van de dienst wordt er nagepraat met een kopje koffie of een glas fris.

COMMISSIE AANGEPASTE GEZINSDIENSTEN IJMOND

In een artikelje in het **parochieblad van Sint Dionysius te Heerhugowaard** staat dat het pastoraal team een zogenaamd 'wilsbeschikkingformulier' heeft samengesteld dat als leidraad kan dienen bij een toekomstige uitvaart. Het heeft niet het karakter van een notariële akte. Het formulier kan later dienen als een goede ondersteuning voor nabestaanden en het pastorale team dat de uitvaart verzorgt. Nabestaanden moeten soms beslissingen nemen, waarvan ze eigenlijk niet weten of dit in de geest van de overledene is. Er is hoogstens ooit een opmerking over gemaakt, zonder er diep op in te gaan.. Het formulier is af te halen bij het parochiesecretariaat, telefoon 072 5711292.

Aung San Suu Kyi, de Birmese oppositieleidster, zit al sinds 1989 gevangen in haar eigen huis. Al jaren strijdt zij moedig en zonder angst tegen de militaire junta in haar land. Haar status als martelares voor de vrijheid benadert inmiddels die van Nelson Mandela. In mei jl. kreeg zij onaangekondigd bezoek van John Yettaw, een Amerikaan die over het Inyameer naar haar huis was gezwommen. Zij liet hem binnen omdat hij uitgeput was. Toen hij haar huis drie dagen later weer verliet, werd hij gearresteerd. De junta verlengde ondanks vele internationale protesten onmiddellijk het huisarrest van Aung San Suu Kyi met enkele jaren. De Amerikaan werd uiteindelijk na bemiddeling vrijgelaten.

Bevrijd ons!

Gevangenen

Had hij door zijn bezoek gevolg willen geven aan de oproep van Jezus in zijn grote rede aan het einde van het Matteus-evangelie om de gevangenen te bezoeken? Of je gevangenen hebt bezocht is één van de werken van barmhartigheid waarop je wordt geoordeeld aan het einde der tijden. Erg slim is de soloactie van John Yettaw niet geweest. Hij heeft de gevangenschap van Aung San Suu Kyi er alleen maar mee verlengd. Hij had zich beter kunnen aansluiten bij Amnesty International, de organisatie die zich al vele jaren inzet om mensen te bevrijden die ten onrechte gevangen zijn. Maar Jezus roept toch niet op tot het bevrijden van gevangenen? Je zou wel gek zijn! Je kunt al die boeven die terecht vastzitten toch niet zomaar laten gaan? Trouwens: je leest nergens in de evangeliën dat Jezus gevangenen bezoekt, laat staan bevrijdt!

De opletende lezer(es) heeft gelijk, maar is ook het ijveren voor de bevrijding van ten onrechte gevangen genomen mensen niet het logische gevolg van de oproep van Jezus? De Zuid-Afrikaanse vrijheidsstrijder Nelson Mandela kon tijdens zijn ruim 27-jarige gevangenschap op het Robbeneiland niet eens bezocht worden. In 1990 kwam hij evenwel na langdurige internationale druk eindelijk vrij. Ongebroken en fier werd hij vier jaar later president van Zuid-Afrika.

Gouden tralies

Terug naar Jezus. Inderdaad lees je nergens dat hij gevangenen bezocht, laat staan bevrijdde. Maar

is dat wel zo? Vatten we gevangenschap dikwijls niet al te letterlijk op? Carlos Mesters trok zestig jaar geleden als jongeman naar Brazilië om er voor priester te gaan studeren. Hij werd priester én een begenadigd bijbeluitlegger. In begrijpelijke taal opent hij de bijbel voor heel gewone, dikwijls nauwelijks geletterde mensen. Jaren geleden zei hij ons: "Wij in het arme Brazilië hebben het veel makkelijker dan jullie!" We snapten er niks van. "We hebben het hier toch goed?" reageerden wij. "Zeker, in materieel opzicht hebben velen van jullie niet te klagen, maar luister: wij in Brazilië leven in een kooi. Het is een kooi met ijzeren staven. Iedereen die in de kooi zit, ziet die staven en weet dat men gevangen zit in armoede, uitbuiting en onderdrukking. Jullie echter in West-Europa," zei pater Carlos, "zitten ook in een kooi. Alleen jullie kooi heeft gouden staven. Daardoor heb je niet in de gaten dat je ook gevangen zit in een kooi. Het is de kooi van ongeremd individualisme, van vreemdelingenhaat, van eenzaamheid, van de ingewikkeldheid van jullie samenleving waarin velen verdwalen, van het stuklopen van relaties omdat mensen niet met elkaar kunnen en willen communiceren en noem maar op. Onze uitbouter," zei Carlos, "woont om de hoek. We kennen hem allemaal. Hij is de grootgrondbezitter die het land afpakt van de arme boeren. Jullie uitbuiters hebben een deftig pak aan. Ze spreken onbegrijpelijke taal. Ze besturen jullie banken en bedrijven. Vaak zijn ze zelf ook gevangen in hun complexe wereld en liggen zelfs niet wakker van hun ongeremde geldzucht."

Jezus bevrijdt een man gevangen door demonen, Marcus 5, 1 - 20. Plafondschildering (begin 12de eeuw) in de Sankt Martinskerk in Zillis - Graubünden - Zwitserland

We wandelen met Jezus mee door zijn levensverhalen, de vier evangeliën. We horen en zien hoe hij zijn leerlingen bevrijdt uit hun gevangenis van onmacht en zij volgen hem. Wees zout der aarde en licht der wereld! Ook jij bent een door God gezondene! Hij bevrijdt mensen van allerlei knellende wetsregels. "De sabbath is er voor de mens en niet omgekeerd!" roept hij. Hij bevrijdt mensen van hun hebzucht en behoudzucht. "Verzamel u geen schatten op aarde waar ze door mot en worm vergaan!" horen wij. Hij bevrijdt joden van hun angst voor vreemdelingen. "Allen zijn gelijk!" leert hij ons. Hij bevrijdt zieken en gehandicapten ook van hun isolement en neemt de onterechte angst voor hen weg. Hij bevrijdt zelfs mensen van de dood en roept hen tot nieuw leven. En zo gaat het vele bladzijden door.

Angst

We gaan met Jezus het schip in en varen naar het land der Gerasenen, dat tegenover Galilea ligt (Lucas 8, 26 – 39). Het is een heidense land met heidense toestanden. Er komt hem een man tegemoet, helemaal naakt zonder kleren. Hij woonde in de graven, de rotsgraven. Uit de dood dus komt een on-geest Jezus tegemoet. Hij blijft niet op een afstand staan schreeuwen, maar valt meteen voor

Jezus op de knieën en roept: "Wat heb jij met mij te maken, Jezus, Zoon van de Allerhoogste?" Laten wij eerlijk zijn: deze bezeten mens is niet gek. Hij weet precies wie Jezus is en wat hij kan. De man is gevangen door een kwade geest en leeft geïsoleerd. Hij is buiten de gemeenschap gevangen gezet. Hij wordt door Jezus in Gods Naam bevrijd van de kwade geest die hem gevangen houdt.

Jezus roept ons op om gevangenen te bezoeken. Hij roept ons ook op om ten onrechte gevangen gezette mensen te bevrijden. Gevangenen vind je niet alleen in een cel, maar overal waar mensen niet voor elkaar leven, maar ten koste van elkaar. Dan zijn ze gevangen in zichzelf en regeert de angst. Van die angst moeten wij bevrijd worden. Kan dat? Hoor maar wat Nelson Mandela ons aanzegt: *Wij zijn geboren om blij te geven van de heerlijkheid Gods die in ons is. Dat is niet het lot van enkelen onder ons, maar het lot van eenieder. En als we ons eigen licht laten schijnen, dan geven wij anderen onbewust de kans het zelfde te doen. Als we bevrijd zijn van onze angst, dan zal onze aanwezigheid anderen automatisch ook bevrijden!* ■

Ko Schuurmans

De Pelgrimsroute van Dokkum naar Egmond

Al enige tijd wist ik dat deze pelgrimsroute er aan zou komen. En de eerste aanblik van het boekje stelt zeker niet teleur: een omslag die fris van kleur is, met foto's van het Friese landschap dat ik zo goed ken en dat mij lief is. Nadere kennismaking leert dat het geen uitgestippelde wandelroute is. Bij gelegenheid van 450 jaar Bisdom Haarlem en 75 jaar Abdij van Egmond reikt de schrijver ons een raamwerk aan, waarbinnen we op zoek kunnen gaan naar onze wortels in de christelijke cultuur. En die hebben we allemaal, hoe je daar verder ook over mag denken.

Ons pad kunnen we zelf opzoeken: wandelend, fietsend of varend. Het begint in Dokkum, waar Bonifatius is vermoord, zoals we allemaal hebben geleerd op school. Door het Friese landschap gaat het, langs kloosters en voormalige kloosters, langs stille plekken, soms over wegen waar je niet met z'n tweeën naast elkaar kunt fietsen. Dan de oversteek over het IJsselmeer, vroeger Zuiderzee,

met stormen en overstromingen. Via Enkhuizen gaan we naar de kust, om te eindigen in de abdij van Egmond, genoemd naar Adelbert, een metgezel van Willibrord, die andere monnik die zijn sporen heeft achtergelaten in Holland. Overall langs de route zijn plekken waar het christelijke erfgoed duidelijk of verborgen te vinden is. En de schrijver weet er veel over te vertellen!

Bij het lezen van het boekje valt het mij op hoe de wetenswaardigheden afgewisseld worden door fysieke en/of meditatieve oefeningen. Een originele invalshoek. De oefeningen zijn een welkome afwisseling op het af en toe overrompende vele dat over onze voorvaders te berde wordt gebracht.

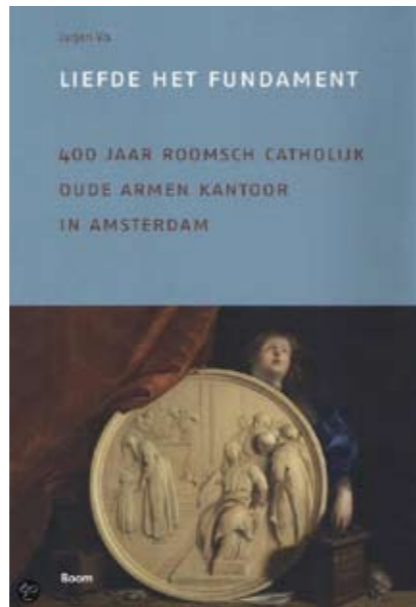
Het boekje inspireert mij om weer eens naar Friesland te gaan. Naar sommige halteplaatsen ben ik erg benieuwd, zoals het klooster in Hemelum. Andere plekken ken ik goed en de sfeer van een plaats als Warns herken ik zonder meer. De tekeningen zijn klein, maar fijn. Enige minpuntje qua uiterlijk is de layout: die doet hier en daar wat vreemd aan, vooral waar sommige stempels staan afgebeeld die onderweg te behalen zijn. Kortom, een aanrader voor wie wil pelgrimeren in eigen land, met een aanbeveling van bisschop Punt, een voorwoord van Leo Fijen en een pelgrimszegen van de abt van Egmond!

Maria Scherf

Thom Breukel, *De pelgrimsroute van Dokkum naar Egmond*, Kampen, 2009, ISBN 978 90 259 5961 6, € 12,90

Liefde is het fundament

Bij gelegenheid van het 400-jarig 'bestaan' van het RCOAK verscheen een prachtig geïllustreerde uitgave, in vlotte en toegankelijke taal geschre-

ven door Jurjen Vis die al vele uitgaven over sociale en (kerk)historische onderwerpen op zijn naam heeft staan. 'Bestaan', tussen aanhalingstekens, want de oorsprong van het RCOAK (ergens tussen 1600 en 1610) is niet gedocumenteerd en tussen 2000 en 2010 besloten de regenten de oude geheimzinnigheid af te schudden en een open koers te varen. Het beste deel van het boek is het middelste. In de eerste hoofdstukken wordt aandacht besteed aan de onduidelijke oorsprongen, de omgang van regenten onder elkaar en de inrichting van de behuizingen van het kantoor; in de laatste aan de moderne organisatie. Noodzakelijke hoofdstukken, maar niet echt spannend. In de -deels thematisch geordende- hoofdstukken in het midden komt de ontwikkeling van dergelijke stichtingen en daarmee de geschiedenis van een stuk katholieke diaconie goed naar voren: in het begin hulp aan katholieke armen aan huis, dan de oprichting van een kantoor waar de hulp wordt afgehaald, de stichting van een bejaardenhuis (Sint Jacob), ondersteunen van katholieke fondsen en uiteindelijk de omvorming tot een algemeen fonds. De dubbelzinnige relatie met de kerk is een terugkerend thema. Het RCOAK

is nooit een kerkelijk fonds geweest, maar altijd dienstbaar geweest aan de katholieken in Amsterdam. Tot 1920 verzorgde het de ondersteuning van de armen, totdat de parochiële caritasinstellingen de armenzorg het overnamen omdat die dicht bij de doelgroep stonden. In de Tweede Wereldoorlog werden de banden sterker aangehaald om het fonds te beschermen, daarna werd de kerk weer op afstand gehouden, hoewel tot ver in de twintigste eeuw katholieke en ook strikt kerkelijke doelen werden ondersteund. Het verslappen van de banden met de katholieke gemeenschap in Amsterdam heeft zeker ook te maken met enerzijds desinteresse van de toenmalige kerkelijke overheden en anderzijds soms overdreven verwachtingen van die overheden aan het fonds. Door de aandacht voor de context van de ontwikkeling van het Kantoor is dit boek ook een mooie bijdrage aan de geschiedschrijving van katholiek Amsterdam.

Erik Sengers

Jurjen Vis: *Liefde het fundament*. 400 jaar Roomsche Catholiek Oude Armenkantoor in Amsterdam. Amsterdam, ISBN 9789085065494, € 25,00

Warmlopen voor je geloof

Wandelen is een fijne manier om aan de praat te komen over wat je meemaakt in je leven. Deze gids helpt u te praten over wat het betekent christen te zijn. Aan de hand van tekst en beeld komt een gesprek op gang over God, geloof, hoop en twijfel. U kunt met z'n tweeën wandelen, maar ook met een grotere groep of gemeenschap. Waar en hoe u wandelt kunt u zelf bepalen. Het boekje is een gids voor gesprek en bevat extra's als een kaartspel, bewaarhoesjes en notitie-ruimte.

Marcel Holl, *Warmlopen voor je geloof*. Gids voor gesprek met twee,

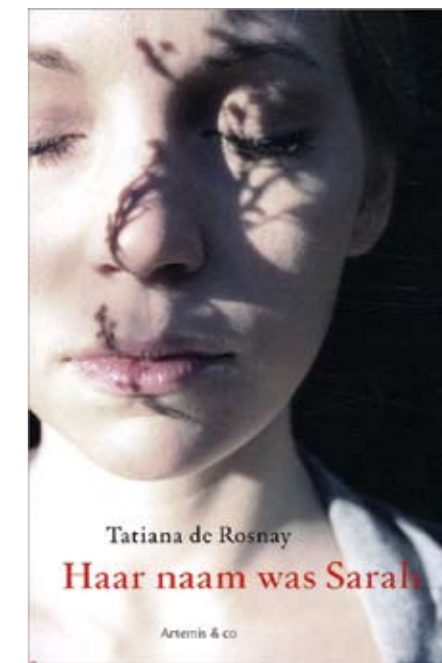

vier of meer. Den Bosch, Mechelen, 2009, ISBN 978 906173 1344, € 14,50

Haar naam was Sarah

Deze roman verscheen al in 2007, maar ik las hem pas onlangs. En inderdaad: de talloze aanprijzingen op internet en op de cover door diverse recensenten, zeggen weinig teveel. Tatiana de Rosnay weet op indringende wijze de heftige gebeurtenissen in het Parijs van 1942 te verwerken in een aangrijpend verhaal. Tijdens een grote razzia werden in juli bijna 13.000 joden vastgezet in het wielersstadion Velodrome d'Hiver. Daar werden ze eerst enkele dagen onder erbarmelijke omstandigheden vastgehouden alvorens ze op transport gingen naar Auschwitz. De Rosnay vertelt het - fictieve - verhaal van een van de kinderen van 'Val d'Hiv' en het levenslange, verschrikkelijke trauma dat niet alleen Sarah, maar ook nabestaanden en omstanders aan deze zwarte bladzijde uit de Franse geschiedenis hebben overgehouden, een trauma dat tot op heden nog voelbaar blijkt. Het boek laat je niet los en ook ik heb het in een ruk uitgelezen, net als die honderdduizenden lezers die mij al voorgingen.

MdZ

Tatiana de Rosnay, *Haar naam was Sarah*, Amsterdam, 2009, ISBN 978 90 472 0079 6, € 10,00

'n beetje crypto

Horizontaal

1 de KLM is buiten adem 7 daarop past de juffrouw van de garderobe 8 kortom het bisdom Haarlem-Amsterdam 10 en zij mogen, als ze niet alle geld naar IJsland sluisen, 8 besturen 11 een Fransman bijvoorbeeld 12 een afspraak op die dag 14 wij en onze zendgemachtigde 15 zomervakantieassistent van KPN 17 kort Amerikaans 18 geluid van een balk 19 zo begint ieder sprookje 20 afgesproken! 22 Gall & Gall

Verticaal

1 plaggenwoning? Nou, niet bepaald! 2 begin van een crisis 3 een vlo op je hoofd 4 dan mag de regering je hebben 5 een persoon in meervoud 6 het land van alcohol? 9 muziek voor thuis 11 dan moet je je een houding weten te geven 13 geen rood, geen groen, maar wit licht 14 Zuidwest? nee, integendeel 16 die naam danken we aan 'il papa' 20 dit lichaamsdeel heeft te lijden onder een goeie grap 21 geef hem een lel op die klinkerweg!

Prijswinnaars juni 2009

M. Kager – van Diepen, Hoorn
I. Rutte – Remkes, Purmerend
A. Kolvers, Almere

Oplossing opsturen naar het redactiesecretariaat
Samen Kerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem

W	A	A	R	O	V	E	R
A		L	E	N	S		E
R	E		E	D		S	I
H	E	I		E	E	N	S
O	N	D	E	R	L	I	P
O	S		S		S	T	L
F		A	C	T	E		A
D	O	M	H	E	D	E	N

Oplossing juni 2009

1		2	3	4	5		6
		7					
8	9		10			11	
12		13			14		
15				16			
17			18			19	
		20			21		
22							

- Het aantal crypto-coöperaties breidt zich uit! Dit zijn een drietal of viertal mensen, die eerst thuis proberen de crypto op te lossen en dan op zeker moment (met koffie en gebak!) bij elkaar komen om de nog openstaande hokjes in te vullen. Aanbevolen!

- Maar natuurlijk ook hulde aan die verstokte eenlingen, die geheel vertrouwend op hun eigen herseninhoud tot een gave oplossing komen. De tijd voor een eerste crypto-preek lijkt aangebroken. Of hebben we die al lang gehad?

- 'Samen Kerk heeft de meest originele crypto van Nederland', schreef iemand op de zijkant van de oplossing! Nog nooit - zo vinden wij - heeft een inzender zo ontzettend gelijk gehad!

- 'Lucida intervalla' gewenst.

Vermeldenswaard

De Hermitage aan de Amstel

Vrijdag 19 juni opende Koningin Beatrix samen met president Medvedev van de Russische Federatie de Hermitage aan de Amstel met een tentoonstelling over het leven aan het Russische hof. Dit hofleven samen met dit gebouw zijn twee sprookjes in één geworden. De gangen en kamertjes van de oude Amstelhof zijn hallen met glazen trappen en zalen met kabinetten geworden waar het rijke Russische hofleven van de tsaren te bewonderen valt. Eigenaardig zijn de legeruniformen en baljurken van fijne zijden stoffen met keu en lange sleep.

De ceremonies van het bal, waar buiten de kerkelijke vastentijd, er veertig per jaar van werden gehouden, hadden strenge omgangsregels die door de dames in balboekjes werden bijgehouden. Van wapens tot oorkonden met de bijpassende versierselen, van parasolen en waaiers, van schoenen en hoeden, van alles is er over het hof te zien. Je vraagt je af hoe het mogelijk is dat alles de communistische revolutie heeft kunnen overleven? Dit hofleven was ook doordrenkt van het Russisch-orthodoxe geloofsleven. Kinderen werden door onderdompeling gedoopt en opgenomen in de Russisch-orthodoxe kerk.

Huwelijken werden tijdens zeer lange ceremonies met kronen boven het hoofd gesloten. De tsaren en tsarina's hadden vaste biechtvaders. En de patriarch werd zo nodig geraadpleegd en bij overlijden van de tsaar was hij het die de begrafenisdienst leidden.

Icoon en geloof

Niet alleen bij het hof, maar van iedere Rus was het leven doortrokken in het geloof. Een van de kabinetten is gewijd aan de hofgebruiken binnen de Russische kerk. Een bijzondere icoon van de Heilige Joris, patroon van de Russische soldaat, is te bewonderen naast een wierookvat en een priestergewaad. En er is het zonderlinge verhaal over een baljurk van de tsarina die aangepast werd als kerkgewaad, omdat de jurk niet twee keer gedragen mocht worden. De vespers van Tchaikovsky klinken hier op de achtergrond. Het is het paradigma van de hele tentoonstelling. Russische meerstemmigheid zonder diepgang en misschien wel een teveel aan protserigheid, maar zeker extravagant. Jammer van het mooie gebouw aan de Amstel, het had beter verdiend de eerste keer.

Thom Breukel

Aan het Russische Hof. Paleis en protocol in de 19de eeuw De Hermitage aan de Amstel 51
Dagelijks open van 10.00 tot 17.00 uur, woensdag tot 20.00 uur. Museumkaart gratis toegang

Icoon van Sint-Alexander Nevski, Sint-Titus de wonderdoener en Sint-Policarpus de martelaar, 1879. Foto: Staatsmuseum De Hermitage, St.-Petersburg.

Galahofjapon van tsarina Maria Fjodorovna, 1880-1890. Foto: Staatsmuseum De Hermitage, St.-Petersburg.

Uitzending door KRO/RKK

Bij gelegenheid van het Bavofeest op zondag 4 oktober zal de eucharistieviering vanuit de Kathedraal rechtstreeks worden uitgezonden door de KRO/ RKK. Dit ook i.v.m. het 450 jarig bestaan van ons bisdom. De Bisschop zal in deze viering als hoofdcelebrant voorgaan en de gezangen worden verzorgd door het Kathedrale Koor. Iederen is van harte uitgenodigd!

Leven op death row

Ria Goedhart - Vlaar schreef naar aanleiding van het thema-nummer over de gevangenen bevrijden, voor Samen Kerk over het leven in de dodencel in de Verenigde Staten.

Schrijfgroepen van Amnesty International versturen groetenkaarten naar gevangenen om ze een hart onder de riem te steken. Ik verstuurde een groetenkaart naar een man in een gevangenis in Alabama, in het extra beveiligde cellencomplex dat 'death row' genoemd wordt. Onverwacht kreeg ik een brief terug. Hij bedankte mij voor de kaart en hij nodigde mij uit met hem te schrijven. Ik heb daar lang over gearzeld. Waar begin ik aan, wat kan ik hem bieden? Een beetje bevreesd, maar ook nieuwsgierig, ben ik er toch op in gegaan.

Ik maakte kennis met een bescheiden man, een gelovig mens. Hij schrijft bijbelteksten op de achterkant van zijn enveloppen. 'This is my way to spread His word', verklaarde hij. Hij vertelt mij hoe het op death row toegaat, maar hij toont ook interesse in mijn leven. Hij moest lachen om mijn verhaal dat ik door het ijs was gezakt toen ik onbesuisd ging proberen of het al hield, en hij waarschuwt mij om dat niet meer te doen. Kortom: het is een mens van vlees en bloed. Ik kijk uit naar zijn brieven.

'Brothers in white'

Dat dit geen gewone correspondentie is, dat hij wel degelijk in een dodelijke omgeving leeft, bleek uit zijn brief van eind januari, waarin hij schreef: "Slecht nieuws. Vorige week, op 15 januari, doodde de Staat Alabama een van mijn 'brothers in white'. Zo noem ik de andere inmates. Degene die de Staat vermoordde heette James Callahan. Het was geen kwaai kerel. Nu gaat het

gerucht dat de Staat van plan is nog vier man te doden in de komende vier maanden. Als ze dat doen, zal het een droevige tijd voor ons worden. Hopelijk zijn de geruchten niet waar". Ga daar maar eens op reageren...

De gevangenen zien elkaar slechts één uur per dag, in hun witte gevangenskleding op de luchtplaats. Dag en nacht, jaren achtereenvolgend, zitten ze eenzaam opgesloten in een kleine cel en moeten zij het hoofd bieden aan de harde werkelijkheid. Wie zal de volgende zijn? Wanneer ben ik aan de beurt of kom ik ooit nog vrij? Ik vroeg me af waar ik in zo'n situatie behoefte aan zou hebben, binnen de beperkte mogelijkheden die er zijn. Uiteindelijk heb ik een gedicht voor hen gemaakt:

In memory of James Callahan, executed January 15th 2009

*A poem, dedicated to all inmates on death row
Holman Prison, Atmore, Alabama.*

When a 'brother in white' is taken away
It is bad news, execution is no fair play
Hope and strength turn into anger and fear
What brings us next, who will disappear?

Solidarity gives comfort, when peace is hard
to find

You all remember James, you still have him
in mind

So take each other by the hand
Make a circle, if you please
And honor him in silence, one minute stand
at ease.

When sorrow fills the hearts of all
Just know, God will never let you fall
See the rainbow, Gods promise to mankind
He will be with you
May He release your mind.

Ria Goedhart-Vlaar

Al op de buitenkant van zijn volgende brief schreef mijn penvriend: 'Your poem was great! You did a great job on it. Thank you.' Geloof me, mijn dag kon niet meer stuk. Alsof je water brengt naar een woestijn, zo dorsten deze mensen naar een blijk van medeleven... Ik vroeg hem of zij in de gelegenheid zijn afscheid te nemen van degene die geëxecuteerd wordt. "Enkelen kunnen persoonlijk afscheid nemen," schreef hij. "Verder nemen we op onze eigen manier afscheid. Twee dagen voor elke executie maken we een gebedscirkel buiten op de luchtplaats, waarbij zij die dat willen samenkomen en bidden voor degene die geëxecuteerd zal worden. Dat doen we ook op de voorlaatste dag en op de dag van de executie. We zien dan af van alle sportactiviteiten. We lopen rond op de luchtplaats in onze 'pressed whites', onze beste kleren. We praten met elkaar en degenen die dat willen, bidden met elkaar. Dit is ons 'stil' protest en het is onze manier om degene te steunen die gedood wordt."

Het trof mij diep dat zij in deze mensonterende omstandigheden een manier gevonden hebben om hun waardigheid te behouden en uit te dragen. Wie verdient de doodstraf, wie verdient deze behandeling in Godsnaam? U mag het zeggen...

Ria Goedhart-Vlaar

Wie wil corresponderen met een ter dood veroordeelde of langgestrafte Amerikaanse gevangene, kan contact opnemen met:

Inside-Outside,
postbus 1083,
3800 BB Amersfoort,
e-mail inside-outside@planet.nl,
internet
www.stichting-inside-outsoude.org

De Griekse erfenis

Als je al tientallen jaren over de cultuur van de Grieken hebt gehoord, vanaf je gymnasiumtijd feitelijk, dan is een reisje er naar toe wel zoiets als thuiskomen! Het Parthenon blijft zonder meer indrukwekkend, vooral als je de geschiedenis er van hoort. Zeker lord Elgin besloot begin 19^e eeuw om de marmeren reliëfs eraf te halen en naar Engeland te verschepen. Het lukte niet met alle reliëfs, een paar liggen op de bodem van de oceaan. De reden waarom hij dit deed, is altijd weer een bron van emoties en strijd. Volgens zijn eigen verslag wilde hij de kunstschaten redden van de ondergang, maar dat maakt me nu net wantrouwig. Eeuwenlang zijn de reliëfs bewaard gebleven en precies toen de archeoloog uit Europa langskwam, werden ze met de ondergang bedreigd. Hetzelfde verhaal hoor je van de beroemdste codex van het Nieuwe Testament die op Athos werd bewaard. De monniken waren al met manuscripten de kachel aan het aanmaken, heet het dan, en daarom nam de geleerde Tischendorf het manuscript maar mee. Feitelijk ordinaire diefstal. Met als gevolg dat vele schatten in de bibliotheek van Athos niet meer aan welke geleerde dan ook getoond worden. En wonderlijk dat de Tischendorf-codex wel al die eeuwen veilig op Athos was bewaard. Nog steeds kan elke Griek woedend worden over de 'roof' van de 'Elgin-marbles'. Een magistraal nieuw museum met geheel glazen wand, uitkijkend over de Acropolis en met hetzelfde grondplan als de tempel, 110 bij 60 meter, inclusief alle zuilen in staal uitgevoerd, staat te wachten op de terugkeer van de 'marbles'. Grote gaten tussen de stalen zuilen geven precies de plek aan waar ze moeten hangen. Een miljoenenproject, waardoor de druk op de Britten sinds de minister van cultuur Melina Mercouri ermee begon, nog flink is opgevoerd.

Nu hebben de 'Elgin-marbles' toch wel veel te lijden gehad in de loop van de tijd. Het Parthenon kent een woelige geschiedenis en is zelfs even lang Byzantijnse kerk geweest als Griekse tempel! De christenen waren niet zo gecharmeerd van de heidense afbeeldingen en de meest in het oog lopende haalden ze weg. Behalve de godin Athene op bezoek bij de godin Hera, want die leek precies op het bezoek van de engel aan Maria! De paradox is echter dat als het Parthenon geen kerk was geworden, er weinig van overgebleven zou zijn. Zo zie je hoe een heilige plaats telkens weer verering naar zich toetrekt, zelfs al betreft het een 'heidense' plaats. De restauratie vandaag de dag brengt de hele geschiedenis van het Parthe-

non in kaart, niet alleen de periode als Griekse tempel.

Haastige lieden concluderen uit het feit dat het Parthenon een kerk is geweest dat het christendom met volle handen het heidendom heeft overgenomen, ja zelfs dat het christendom niet anders is dan een vernisje op oudere culturen. Met name de verering van Maria is zo telkens weer afgedaan als een godinnencultus. Ik zie dat heel anders. Ik voel dat het meest edele en lieflijke dat een cultuur voortbrengt ook in het christendom een plaats mag krijgen. De bijbelse boodschap staat niet zo haaks op andere culturen dat alleen een Beeldenstorm de consequentie is. Moederlijke ontferming kenden de Grieken ook. Is het dan niet juist heel mooi en zinvol dat dergelijke archetypen van menselijke cultuur in Maria zichtbaar worden? *Gratia supponit naturam*, zegt een diepzinnig theologisch adagium: De goddelijke genade veronderstelt de menselijke natuur en verwoest die niet, maar brengt ze tot voltooiing en verrijking. ■

Marcel Poorthuis
Faculteit Katholieke Theologie

Eind juni beleefden 26 jongeren en enkele begeleiders een geweldig mooi weekend in het Julianaklooster in Heiloo. In oktober 2008 is deze groep met nog een aantal andere jongeren naar Taizé geweest, dus dit was eigenlijk ook een soort reünie. Het weekend stond in het teken van het thema "Liefde". Aan iedereen was gevraagd iets mee te nemen wat van grote emotionele waarde voor je was, waar je iets over wilde vertellen aan de anderen.

19, 20 en 21 juni 2009 in Julianaklooster Heiloo

Kloosterweekend Taizéjongeren Dekenaar Alkmaar

Na aankomst werden we ontvangen door de rector, Matthieu Wagemaker. Hij vertelde ons over het klooster en leidde ons rond op het kloosterterrein. We bezochten onder andere de Genadekapel en de grote kapel in de kloostertuin. In de Genadekapel waren we enkele minuten stil met onze eigen gedachten, waarna we een kaarsje brandden. De stilte bracht ons onmiddellijk terug bij het gevoel tijdens de Taizévieringen die we zo regelmatig met elkaar hadden beleefd in Frankrijk vorig jaar. Het bracht rust. Later op de avond zaten we met z'n allen rond een vuur en vertelden aan elkaar wat we hadden meegenomen en waarom het zo'n grote waarde voor ons had. Hierdoor voelden we ons weer sterk met elkaar verbonden en waren we ook qua diepgang min of meer 'ingelod' op een belevingsniveau dat kenmerkend werd voor het hele weekend. Er waren prachtige, ontroerende verhalen bij. Wat opviel was de moed om échte, soms kwetsbare gevoelens aan elkaar te laten zien. Iets anders wat opviel was de belangrijke rol van opa's en oma's in het leven van veel jongeren. Ik dacht bij mezelf: "Dat zouden ze eens moeten weten!"

Zaterdagochtend begonnen we - na het ontbijt - met een dagopening in de Genadekapel in de stijl van Taizé. Naast veel zingen werd door wisselende jongeren een Psalmgebed, een tekst uit het evangelie van Matteüs, een korte meditatieve overweging en een aantal voorbeden gelezen. Tussendoor werden de gelezen teksten overwogen tijdens een aantal minuten stilte. Eenmaal terug op de jongerenzolder werd het thema LIEFDE ingeleid. Na een brainstormronde waarin iedereen trefwoorden kon opschrijven, gingen we over sommige van de gekozen woorden in gesprek. Vervolgens werd een korte inleiding gehouden over enkele belangrijke aspecten van liefde, zoals beschreven door Paus Benedictus XVI in zijn encycliek "Deus caritas est". De begrippen "philia", "eros" en "agapè" stonden centraal. Na deze inleiding hebben de jongeren de door hen gekozen trefwoorden ingedeeld onder deze drie hoofdbegrippen. Ook dat riep vragen op, waarover we hebben gesproken met elkaar. Een boeiend gesprek, waarvan ik persoonlijk het gevoel had dat het begrip LIEFDE voor de jongeren een extra dimensie

kreeg. Er kwam bijvoorbeeld naar voren, dat de drie genoemde aspecten philia, eros en agapè onderling ook sterk met elkaar zijn verbonden. Het riep de vraag op waar het toe zou leiden wanneer één enkel aspect in extreme zou worden doorgevoerd. Bij eros werd onder andere seksverslaving genoemd, bij agapè het geven van je eigen leven voor anderen, zoals Jezus heeft gedaan. Echter bij philia konden ze in eerste instantie niet echt iets negatiefs ontdekken. Wat kan er nu verkeerd zijn aan een hechte vriendschap tussen mensen? Uiteindelijk kwam een van de begeleiders toch op een risico, namelijk het risico van het buitensluiten van anderen, die niet bij je groepje horen. Dit was voor iedereen herkenbaar, want op school en ook op de werkvloer gebeurt dat helaas regelmatig.

Luisteren

Na afloop van deze inleiding kregen de jongeren de opdracht om in tweetallen de kloostertuin in te gaan. Tijdens een wandeling ging het erom dat niet het praten centraal zou staan, maar het luisteren naar elkaar. Ook moesten ze opletten, dat ze allebei

ongeveer evenveel tijd zouden krijgen om aan het woord te zijn. Ze kregen de volgende vragen mee als richtlijn en ter inspiratie:

Kun je een situatie bedenken waarin jij pure liefde hebt ervaren?
Welke vorm van liefde raakt jou het meest?
Wanneer is verliefdheid voor jou ook liefde?
Is er een moment geweest waarop jij het gevoel had, dat je de liefde van God hebt ervaren?

's Middags stond een creatieve activiteit op het programma. We hadden vier bijbelverhalen uitgezocht waarin 'liefde' een belangrijke rol speelt. We hebben de verhalen van Nico ter Linden hiervoor gebruikt. Hij vertelt de verhalen vanuit het perspectief dat zijn vader of opa deze verhalen zo aan hem heeft verteld. De jongeren konden kiezen voor een van de verhalen en vormden zo vier groepjes. Na het in stilte lezen van het verhaal gingen ze met elkaar in gesprek over hoe in het verhaal de liefde aan de orde kwam. Vervolgens kregen ze de opdracht om dit op een creatieve manier uit te werken in een drieluik. Het was geen eenvoudige opdracht, maar de resultaten zijn verbluffend mooi geworden, zoals op de foto's is te zien.

Bioscoop

Na de BBQ gingen we film kijken. In het pas verbouwde Julianaklooster is een heuse bioscoopzaal gemaakt. De prachtige bioscoopstoelen waren nog niet geïnstalleerd, maar op je platte gat met wat kussens lukt het ook prima. Het werd de film "Slumdog Millionaire". Een film waarin het leven van kinderen in de sloppenwijken van India centraal staat. Dit zware thema

omlijst door een sprookje dat je misschien het beste kunt samenvatten als 'van krantenjongen tot miljonair'. Het is geen lichtvoetige film, maar we vonden hem prachtig.

Na afloop ronden we de dag af met een ontspannen samenzijn op de jongerenzolder tot in de latere uurtjes. Een geliefd spel was "Weerwolven". Ook de rector wist ons daar 's avonds laat nog te vinden en heeft zich uitgeleefd als weerwolf tussen de arme jongerenschaapjes. Ze stelden het zeer op prijs dat hij dit deed. Dat hadden ze niet verwacht van een priester die een klooster leidt. Ach, het zijn eigenlijk net mensen ...

Tja, en toen brak de laatste dag alweer aan. Ontbijt, tassen inpakken, bedden

opruimen, schoonmaken en om 10.30 uur naar de grote kapel in de kloostertuin voor de Eucharistieviering. Deze werd voorgegaan door de rector. Hij had de jongeren gevraagd hun creatieve drieluiken tentoon te stellen voorin de kapel, voor het altaar, zodat ze er na afloop van de viering aan de belangstellenden over konden vertellen. Nou, belangstelling was er. Er bleken zelfs potentiële kopers bij. Na de Eucharistieviering werd het tijd voor wat fysieke actie: een wandeling naar de duinen. Eenmaal in de duinen hebben we gepicknickt en het weekend geëvalueerd. Iedereen was het erover eens dat we een prachtig weekend hadden. En we hebben meteen een nieuwe datum geprikt voor de volgende dekenale Taizéreis. We vertrekken, mits de bus vol is, op 10 juli 2010 opnieuw naar Taizé. Natuurlijk zal niet de hele 'oude' groep meegaan, dus er is vast en zeker ook ruimte voor nieuwe deelnemers uit Dekenaar Alkmaar. Zodra er nieuws is en je je kunt aanmelden voor deze reis, zal dit gemeld worden op de website www.taizereisdekenaatalkmaar.nl en op de jongerenwebsite van bisdom Haarlem-Amsterdam www.jongbisdomhaarlem.nl

Tot slot hebben we met elkaar een afsluitende viering gehouden in Taizé-stijl. Na afloop kwam de rector afscheid nemen en dronken wij ons laatste gezamenlijke drankje op de jongerenzolder. Langzaam druppelden ouders binnen om de jongeren op te halen. Een weekend om in je hart te sluiten!

Karin Blaauw
stafmedewerker
Jongerenpastoraat & Catechese
dekenaar Alkmaar

■■■■■■■ Lastige portretten

'Twaalf nieuwe kruiswegstaties'. Zo gaf pastoor Stam betekenis aan de twaalf portretten van mensen die op straat leven. Hij deed dat bij de opening van de tentoonstelling die tot 19 september in de Nicolaaskerk van Amsterdam te zien is. Onder

de titel 'Lastige portretten' zullen ze ook vanaf open monumentendag in de Bavo op de Grote Markt te Haarlem komen te hangen.

De twaalf portretten staan onder de kruiswegstaties in de Nicolaaskerk opgesteld, als sterren van het witte doek. Portretten met illusies zoals de film ook maar fictie is! Een project dat ontroert én imponeert. Schilderijen van anderhalve meter hoog

en ruim een meter breed. De Haas is gefascineerd door de sporen die het leven op de menselijke gezichten achterlaten. Daarom deze portretten van mensen die op een of andere wijze 'buiten de boot' zijn gevallen. Dak- en thuislozen die zorg verdienen, en waar burgemeester Cohen bij de opening de expositie van zei: dat hij hoopt dat op het eind van dit jaar er in Amsterdam geen mensen meer buiten zullen slapen.

Het is heel wat om deze meer dan levengrote koppen als 'lastige portretten' in de sacrale en monumentale ruimte van de Nicolaaskerk te hangen. Voor kerkgangers is deze ontmoeting ook zeer confronterend, zeker als men de levensverhalen uit het goedverzorgde boek, dat bij de expositie hoort, erop heeft nageslagen.

Thom Breukel

■■■■■■■ Dag van de christelijke traditie zaterdag 19 september Domstad Hogeschool Utrecht

Op zaterdag 19 september organiseert het VKMO (verband katholieke maatschappelijke organisaties) de Dag van de Christelijke Traditie. In lezingen, workshops, praktijkverhalen en debat staat de christelijke traditie centraal en de wijze waarop zij in de huidige samenleving wordt bewaard, vernieuwd en doorgegeven. Er is keuze uit een twintigtal programmaonderdelen, daarnaast is er een markt, gelegenheid tot lunch en een centrale afsluiting en opening. Sprekers zijn onder andere: Erik Borgman, Manuela Kalsky, Mgr. G. de Korte, Manon Vanderkaa, Frans Maas en Patrick Chatelion Counet. Dagblad Trouw organiseert een groot onderwijsdebat onder leiding van Monic

Slingerland. De dag wordt afgesloten met een optreden van RadU2.

Deelname en inschrijving via www.dagchristelijketraditie.nl

■■■■■■■ Studiedag Chesed, diaconie, caritas, zakaat

'Zorg voor de naaste' is een centraal begrip in de drie abrahamitische godsdiensten. Joden, christenen en islamieten zijn geroepen mensen in nood bij te staan.- niet alleen mensen uit hun eigen gemeenschap, maar eenieder die ze op hun levensweg tegenkomen. Elke godsdienst heeft zijn eigen woorden om deze zorg uit te drukken. Welke woorden zijn dat? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen? En wat kunnen de verschillende godsdiensten van elkaar leren? Deze vragen komen aan bod op de studiedag op 30 september. Feestelijke aanleiding voor de dag is het twintigjarig bestaan van de Diocesane Raad voor Diaconie van ons bisdom. Sprekers zijn Sasja Martel, Mohammed Ajouaou, Herman Noordegraaf en Erik Sengers.

Datum: 30 september 2009.

Tijd: 13.00 uur - 17.00 uur.

Plaats: De Tiltenberg, Zilkerduinweg 375, Vogelenzang.

Toegang: gratis, een vrijwillige bijdrage.

Graag vooraf even aanmelden bij pklaver@tiltenberg.org.

Meer informatie over het programma bij esengers@bisdomhaarlem.nl

■■■■■■■ R.-K. Veteranendienst op 4 oktober 2009

In 2008 is in het bisdom Roermond het initiatief genomen om te komen tot een speciale veteranenkerkdienst. Dit jaar vindt dit initiatief landelijk navolging. Op zeven achtereenvolgende zondagen is in één kerk van ieder bisdom een veteranenviering. De veteranenviering in het bisdom Haarlem-Amsterdam zal plaatsvinden in de Petrus en Pauluskerk te Den Helder op zondag 4 oktober om 10.00 uur. De viering is samengesteld in nauw overleg met aalmoezeniers in den lande en met het Veteraneninstituut in Doorn. Voorgangers op 4 oktober zijn mgr. Frans Kuttschutter en vlootaalmoezenier George Martens. Veteranen, partners van veteranen, familie, vrienden en bekenden zijn van harte uitgenodigd.

■■■■■■■ De Nationale Dag Geloof & Licht Nederland 22 Augustus 2009 In Heiloo

Eindelijk was het 22 augustus !

Vele hadden zich er al een tijdje op verheugd: De jaarlijkse nationale dag van Geloof & Licht. Net als vorig jaar vond in

2009 de evenementen plaats in Onze Lieve Vrouw ter Nood te Heiloo. Een jaarlijks uitje voor mensen met een verstandelijke beperking (wij noemen hen de kernleden), voor hun

familie en vrienden. Om elf uur werden de gemeenschappen, 3 vanuit Roermond, Liempde, Oisterwijk en Volendam in Heiloo verwacht op het terrein van Onze Lieve Vrouw ter Nood. Onder het genot van een kopje koffie konden we elkaar ontmoeten en even bijpraten.

Na een welkomstwoord door de organisatie gingen we naar de grote Bedevaartkapel waar we een 'Heilige Mis' hadden in de sfeer van Geloof en Licht. Pastoor Jos Rosenhart (nationale aalmoezenier Geloof en Licht Nederland was de hoofdcelebrant bijgestaan door 3 andere priesters, Eugene Jongerden pr (v/h pastoor van gemeenschap "God's Pareltsjes" uit Volendam, Floris Bunschotten pr (de huidige pastoor van gemeenschap "God's Pareltsjes" uit Volendam), pastoor Hans Krewels (van de gemeenschap "de Hartsvrienden" uit Roermond) en diaken Ronny Thè van de gemeenschap "God's Pareltsjes" Volendam en instelling de Hartekamp te Heemstede). Pastoor Jos Rosenhart had een toepasselijke overweging. Liedjes met gebaren die iedereen uit volle borst meezong. De voorbeden werden door de kernleden terplekke geformuleerd en uitgesproken.

Na een persoonlijke zending voor iedereen stond de lunch in 'Het Oesdom' klaar waar we allemaal van genoten hebben. Rector Matthieu Wagenmaker van Onze Lieve Vrouw ter Nood uit Heiloo kwam ook nog even langs tijdens de lunch om de aanwezigen te begroeten en verwelkomen. Hij is toen toegezongen door alle gemeenschappen.

Het programma daarna was een speurtocht over het terrein waarbij men in tien groepen vragen moesten beantwoorden over acht verschillende heiligen en liedjes uitbeelden van Geloof en Licht. Dit gebeurde bij tien posten die in het park opgesteld stonden. Onderweg was er nog lekkers en drinken voor iedereen.

Bij iedere post kreeg de groep een puzzelstukje. De oplossing van de puzzel vertelde dat er een schat bij de calvarieberg verborgen was. Daar aangekomen kreeg iedereen een deel van de schat een Maria prentje met een Novene gebed erop. De afsluiting was koffie met een overheerlijke appelflap en na het gezamenlijk lied wat gezongen werd in één grote kring en met veel gebaren werd iedereen uitgezwaaid. Velen waren al zeer vroeg opgestaan en zij hadden nu nog een lange rit naar huis te gaan. Al me al was iedereen zeer voldaan na deze heerlijke zonnige gezellige dag.

Truus van IJselmuiden,
Coördinator "God's Pareltsjes" uit Volendam

■■■■■■■ Unieke musical Franciscus, Troubadour van God

Een geheel nieuwe musical over het leven van Franciscus wordt eenmalig uitgevoerd op zondagavond 4 oktober in onze basiliek van St Jan.

De componist is Edwin Schimscheimer (hij werkte o.a. voor Willeke Alberti, Ruth Jacott en Paul de Leeuw). Zoals veel andere componisten had hij het beroemde gebed van Franciscus het 'Zonnelied' al op muziek gezet. Lezen over het leven van Franciscus van Assisi, bracht hem op het idee voor een hele musical, een 'kerkmusical' zoals hij deze vorm noemt. Al met al heeft hij er ruim acht jaar aan gewerkt.

Uitvoerenden zijn het 'Non Stop Koor' onder leiding van Majel Lustenhouwer, een groot aantal solisten en een ensemble van leden van het Metropole orkest o.l.v. de componist.

In een eigentijdse vormgeving wordt aangetoond dat Franciscus nog steeds actueel is. De spelregie is in handen van Maurice Wils.

De musical wordt live uitgezonden van 19.00 – 22.00 uur op RKK Radio 5 en een tv-registratie is via internet www.katholiekederland.nl te volgen.

Franciscus, Troubadour van God.

Voorstelling: zondag 4 oktober 2009 vanaf 20.15 uur tot 22.00 uur in de Sint Jansbasiliek.

Internet: een tv-registratie op de internetsite www.katholiekederland.nl

Radio: zondag 4 oktober vanaf 19.00 uur tot 22.00 uur een live registratie op radio 5.

TV: Op 24 december van 23.00 uur tot 24.00 uur op Nederland 2 wordt een special rond deze musical uitgezonden, die met de solisten in Assisi is opgenomen.

Kaarten

Kaarten voor deze unieke uitvoering zijn voor € 15 en € 20 te bestellen via de Servicelijn van de KRO 0900 – 1304 (10 cpm)

**VERBETER EEN STUKJE
VAN DEZE WERELD!**

Veel kinderen in de wereld lijden honger.
Al voor € 5,- per maand helpt U!

Wij hebben rechtstreeks contact met de Missieprojecten.
Gratis folder: telefoon 050 534 04 52

Doe mee en help!

Banknummer 61.46.58.306
Giro 57 33 838
t.n.v. Stichting Missiewerk
Postbus 1180
9701 BD Groningen
www.members.home.nl/mission123

Stichting Missiewerk M.A.W.
Waterhuizerweg 20,
9753 HR Haren.

De Hout 47, 1607 HB Hem Tel: 0228-544484 / Fax: 0228-544651
Email: info@begraafplaatservice.nl

Gespecialiseerd in alles op de begraafplaats:

- * GRAFDELVEN
- * OP EN HERBEGRAVEN
- * RENOVATIE
- * GROENVOORZIENING
- * RUIMEN VAN GRAVEN
- * KNEKELPUTTEN
- * UITBREIDING
- * PADVERHARDINGEN

www.begraafplaatservice.nl

**UITVAARTVERZORGING
A. DE JONG**

sinds 1966 een vertrouwd gezicht
voor een uitvaart vanuit het bisdom

persoonlijke begeleiding vanuit een familiebedrijf

Alle persoonlijke en rituele wensen zijn mogelijk.

voor vrijblijvende inlichtingen: tel.: (020) 676 13 37
Cliestraat 42, 1077 KJ Amsterdam, dejong@uitvaart.nl
www.amsterdamuitvaart.nl

lid van de NUVU

uitvaartverzekeringen

**Adverteren in SamenKerk of in de
Naamlijst van Bisdom Haarlem?**

0475 - 463 465
www.actauitgevers.nl

Uit de kroniek en de agenda

- Op het **Hoogfeest van de Tenhemelopneming van Maria, 15 augustus**, was de bisschop in Heiloo voor de plechtige Eucharistieviering met aansluitend processie.
- Op dinsdag **18 augustus** voerde de bisschop intern overleg over de **Evangelisatie**.
- Op donderdag **20 augustus** ontving de bisschop de aartsbisschop van Lipa (Filippijnen), mgr. **Arguelles**.
- Op woensdag **26 augustus** had de bisschop een gesprek met het kerkbestuur van **Diemen** in verband met het overlijden van pastoraal werkster mevr. Hanneke Idema.
- Op donderdag **27 augustus** voerde de bisschop overleg met een vertegenwoordiging van de PKN over het **religieus erfgoed**.
- Op vrijdag **28 augustus** ontving de bisschop het kerkbestuur van **Sint Jozef in Haarlem**.
- Op zaterdag **29 augustus** nam de bisschop deel aan een auto-sponsortocht voor het **Rode Kruis**.
- Op dinsdag **1 september** nam de bisschop deel aan het overleg van de drie **Randstadbisdommen** in Dijnselburg-Zeist.
- Op woensdag **2 september** vierde de hulpbisschop in Utrecht de Vespers bij de opening van het **congres** bgv de honderdste geboortedag van **kardinaal Willebrands**.
- Op donderdag **3 september** voerden bisschop en hulpbisschop overleg met de dekens. 's Middags ontving de bisschop een **Ethiopische familie** in het bisschopshuis.
- Vrijdagochtend **4 september** ontving de bisschop 's ochtends een priester van de **Syrisch-orthodoxe kerk in Amsterdam**; later nam hij een relatiegeschenk in ontvangst namens de bisschop van het zusterbisdom **Hyderabad** in Pakistan. 's Middags was er in het bisschopshuis een interne receptie b.g.v. de verjaardag van vicaris-generaal **mgr. drs. M. de Groot**. Vrijdagavond vergaderde de bisschop met het bestuur van de **Vastenactie**.
- Zaterdag **5 september** nam de bisschop deel aan de slotviering van het **"Willebrand-congres"** in Utrecht.
- Op dinsdag **8 september** nemen bisschop en hulpbisschop deel aan de **bisschoppenconferentie** in Utrecht.
- Op maandag **14 september** overlegt de bisschop met de staf van **De Tiltenberg**.
- Op donderdag **17 september** heeft de bisschop een gesprek met het **gemeentebestuur van Haarlem** i.v.m. de restauratie van de kathedraal.
- Op vrijdag **18 september** ontvangen bisschop en hulpbisschop de **priesterraad**.
- Op zaterdag **20 september** is de bisschop bij de viering van het gouden priesterfeest van **mgr. drs. R. Ph. Bär OSB** in Rotterdam. 's Avonds ontvangt de bisschop een delegatie van de **Familie van Maria** uit Rome.
- Samen met andere bisschoppen is de bisschop op dinsdag **22 september** te gast in het Haagse **Nieuwspoort**.
- Op woensdag **23 september** vergadert de bisschop 's ochtends met de staf van het **Militair ordinariaat**. 's Middags ontvangt hij de overste van de **St. Petrusbroederschap**.
- Op donderdag **24 september** nemen bisschop en hulpbisschop deel aan de **Vlaams-Nederlandse bisschoppenconferentie**, ditmaal te houden in Haarlem.
- Op vrijdag **25** en zaterdag **26 september** nemen de bisschop en de hulpbisschop deel aan het tweejaarlijkse uitstapje van de curie van het bisdom.
- Op woensdag **30 september** nemen bisschop en hulpbisschop deel aan een **Diaconaal Symposium** op De Tiltenberg.

**Ik ben zo blij dat ik, ondanks mijn gebroken heup,
kerkelijk kan meeleven!**

Parochianen de gelegenheid bieden overal vieringen te kunnen volgen van goede geluidskwaliteit? SIKN kent een flexibel kerkteléfonoonsysteem, gebruiksvriendelijk voor zowel zender als ontvanger. Een greep uit de aansluitmogelijkheden: bij ouderen die niet meer naar de kerk kunnen, in het verzorgingstehuis, thuis bij ziekte of bij (langdurig) verblijf in het buitenland.

Meer informatie of een offerte? Bel (0182) 75 05 20 of mail verkoop@sikn.nl.

www.sikn.nl

stichting intermediair kerkroep nederland

KERKELIJK MEELEVEN, OVERAL

Onbekende geschiedenis (34)

Mevrouw M.A.M.S. Delfgaauw-Bremmers uit Amsterdam kocht vorig jaar in Kathedrale Basiliek 'Sint Bavo' te Haarlem een bijbel en trof bij het doorbladeren een voor haar onbekende portretfoto aan. Voor in de bijbel staat geschreven '1974 voor mijn zilveren feest van de bejaarden van Geesterheem'. Een naam ontbreekt echter. Ze wil de foto graag teruggeven aan de familie of aan de parochie waar deze priester heeft gewerkt. Wie kan haar helpen? Stuur uw reactie naar: Redactie Samen Kerk, t.a.v. dhr. Floor Twisk (archivaris), Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. Per e-mail kan ook via: ftwisk@bisdomhaarlem.nl

Onbekende geschiedenis (33)

De foto van een plechtige Eucharistieviering in de grote zaal van het Concertgebouw in Amsterdam heeft een vijftal reacties opgeleverd. De juiste oplossing werd ingestuurd door Jeannette Splint-van den Bosch uit Castricum en Joop en Ria Henze uit Wormerveer: Fotograaf Sanders maakte de opname van de viering, die in het teken stond van het 40-jarig bestaan van de R.-K. Sportvereniging D.C.G. (Door Combinatie Groot) te Amsterdam. Deze vereniging werd opgericht op 6 november 1920, zodat de foto in 1960 moet zijn gemaakt. De inzenders Jeanette, Joop en Ria staan ook op de foto, want ze maken deel uit van het gemengd zangkoor 'Ars Nova en Antiqua', dat onder leiding stond van dirigent Jos Antoni. Uitgevoerd werd de 'Kröningsmesse' van W.A. Mozart. Tijdens de feestelijke vergadering hierna zong het koor onder meer de 'Regina Caeli' uit de opera 'Cavaleria Rusticana'.

Onbekende geschiedenis (32)

De gemelde oplossing van de tweede door mevrouw Ria Limmen uit Purmerend toegestuurde onbekende portretfoto bleek toch niet de juiste te zijn. Giel Henselmans, emeritus pastoor van de parochie te Driehuis, herkende het speldje op het jasje. Het werd gedragen door de missionarissen van Mill Hill, een congregatie waarvan hij ook deel uitmaakt.

Op zijn advies werd contact gezocht met de archivaris van Mill Hill, frater Joost Beemster te Oosterbeek. Deze vertelde dat het broeder Piet Theodorus van Diepen is, religieuze naam Paschalis, geboren te Bergen N.H. op 6 oktober 1905. Na zijn opleiding in Arnhem heeft hij zich aan de Congregatie van Mill Hill verbonden voor het leven op 3 augustus 1935 te Roosendaal. Hij is nooit in de missie geweest, iets wat hij wel heel graag wilde, maar heeft heel zijn leven als fruitkweker gewerkt in de missiehuizen van Mill Hill. De laatste jaren was hij werkzaam bij het Mill Hill college Lochwinnoch in Schotland. Daar is hij in 1963 plotseling overleden als gevolg van een hartaanval en ook begraven. Toen dit huis werd verkocht, is hij op 24 maart 2006 herbegraven in Freshfield in Engeland.

P.S. Heeft ook u een onbekende foto van een kerkelijke gebeurtenis of een priester, en wilt u er meer van te weten zien te komen, dan kunt u deze opsturen naar de redactie van Samen Kerk, Postbus 1053, 2001 BB Haarlem. De foto ontvangt u zo spoedig mogelijk weer retour.